

Jari Harju
ICME-konferenssi Museums and Innovations
Zagreb, Kroatia 14.-16.10.2014

Etnografisten museoiden komitean järjestämä Museums and Innovations –konferenssi oli alun perin tarkoitettu järjestää yhdessä ICMAH:in (historialliset ja arkeologiset museot) kanssa. Uusi ICMAH:in puheenjohtaja ei asialle lämmennyt, mutta itse pidin teemaa niin kiinnostavana, että halusin ehdottomasti osallistua. Konferenssin järjestelyistä päävastuun kantoi Etnografski Muzej Zagreb ja erityisesti kuraattori Zvezdana Antos.

Konferenssin parasta antia oli ehdottomasti puheenvuorojen monipuolisuus. Etnografisten museoiden lisäksi äänessä oli historiallisten museoiden, kaupunginmuseoiden, taidemuseoiden ja lastenmuseoiden edustajia sekä tutkijoita akateemisesta maailmasta. Mielestäni tämä johtui ennen kaikkea siitä, että teema ei rajoittunut liiaksi yhden museogenren sisäiseksi keskusteluksi. Päinvastoin, innovatiivisia ratkaisuja on syytäkin etsiä oman mukavuusalueen ulkopuolelta. Siksi on mielestäni tärkeää, että löytyy foorumeita, joissa kollegat erilaisista instituutioista saavat mahdollisuuden vuoropuhelulle.

Konferenssin kolme keynote-puheenvuoroa eivät olleet päivien parasta antia. Museologian grand old man Thomislav Sola ja Amareswar Galla ovat puhujina inspiroivia, mutta eivät oikein pystyneet tiivistämään sanottavaansa ja jäljelle jäi nippu mielenkiintoisia ajatuksia museoista yleensä. Ranskalainen Denis Chevallier oli keynoteista paras esitellessään Marseilles'hin vuosi sitten avatun museon (Musée des civilisations de l'Europe et de la Méditerranée, MuCEM) konseptia ja taustoja. Hän pystyi esittämään vakuuttavasti ja konkreettisesti, miksi uuden museon oli syytä hylätä perinteinen etnografinen lähestymistapa ja ottaa lähtökohdaksi sivilisaation käsite.

Puheenvuorot olivat tällä kertaa rajoitettu 10 minuutin mittaisiksi. Näin ohjelmaan saatiin mahtumaan kokonaista 42 esitystä. Mikä oli inhimillisesti katsoen hieman liikaa, sillä ainakin oma kovalevyäni täyttyi viimeisen päivän puolivälissä. Onneksi puheenvuorot on tarkoitettu julkaista ICME:n nettisivuilla ja myöhemmin valikoidut paperit myös painettuna julkaisuna.

Ehdottomasti parhaan puheenvuoron pitivät norjalaiset Tone Cecilia Karlgård ja Leif Pareli, jotka esittelivät Oslon yliopiston kulttuurihistoriallisen museon Ja, vi elsker frihet –näyttelyn. Rutikuivasta aiheesta, Norjan perustuslain 200-vuotisjuhla, oli saatu aikaan provokatiivinen ja hämmentävä kokonaisuus. Vierailivat kuraattorit, valokuvataiteilija Lill-Ann Cheptow-Lusty ja professori Svein Harald Gullbekk, olivat ottaneet teemaksi vapauden ja tarkastelleet sitä esimerkiksi Pride-kulkueen tai moottoripyöräjengi Helvetin Enkeleiden näkökulmasta. Sanomattakin on selvää, etteivät nämä painotukset jääneet Norjassa huomaamatta poliitikoilta ja lehdistöltä.

Toisena innoittavana puheenvuorona haluan nostaa serbialaisen Milica Stojanovin esityksen belgradilaisesta lastenmuseosta (Muzej detinjsta). Kyseessä ei ole mikään tavanomainen lastenmuseo, vaan enemmänkin sarja taideprojekteja. Museolla ei ole omaa pysyvää näyttelytilaa, joten se toteuttaa projektinsa eri museoihin ja gallerioihin. Museon kokoelmiin kerätyt sadat Mikki Hiiri –figuurit olivat pääosassa Milican esityksessä. Sosialistisessa Jugoslaviassa valmistetut figuurit ovat kuuluneet parin sukupolven ajan lähes kaikkien lapsuusmuistoihin ja niiden kautta museo on käsitellyt sosialistisen menneisyyden perintöä tämän päivän Serbiassa.

Vierailut museoihin ovat aina tehokas tapa tutustua uusiin ajatuksiin ja ratkaisuihin. Museum of Broken Relationships teki vaikutuksen, vielä toisellakin käyntikerralla. Museon perusajatus on yksinkertaisuudessaan hämmentävän tehokas. Museo on pyytännyt ihmisiä lahjoittamaan esineen ja kirjoittamaan siihen liittyvän tarinan, joka liittyy särkeeseen ihmisuhteeseen. Näitä

esineitä on kerätty eri puolelta maailmaa ja niistä noin 50 esineen ja tarinan valikoima on esillä Zagrebissa. Esillepano on konstailematon: esine ja siihen liittyvä kertomus. Ei mitään kuraattoreiden yleistekstejä tai taustoituksia ihmissuhteiden historiasta. On mielenkiintoista huomata, kuinka pitkiä ja pienellä fontilla tulostettuja tekstejä jaksaa lukea, kun ne ovat tarpeeksi kiinnostavia.

Toinen kiinnostava museovierailu oli retkipäiviin sijoittunut käynti Ekomuzej Batanassa. Tämä museo on hieno esimerkki siitä, miten ekomuseo ylläpitää elävää paikallista kulttuuria. Museon keskiössä on batana, Istriassa Rovinjen kaupungin seudulla yleinen perinteinen venetyyppi. Muutama vuosikymmen sitten batana-vene oli vaarassa hävitä kokonaan lasikuituveneiden yleistyessä. Paikalliset aktiivit halusivat kuitenkin säilyttää puisen batana-veneiden valmistustaidon sekä kaiken sen aineettoman ja aineellisen perinnön, joka liittyy perinteisten batana-veneiden käyttöön kalastuksessa. Retkipäivänä meidät kyydittiin batana-veneillä illallispaikalle, kalastajien suosimaan tavernaan (spacio), jossa meren antimien ohella saimme nauttia kalastajien omasta musiikista, bitinadasta. Museo, veneretki, taverna ja musiikki olivat kaikki paikallisyhteisön ylläpitämiä palveluita, joiden tarkoitus oli jatkaa vanhaa traditiota ja tarjota se kaikkien muidenkin käyttöön.

Mielestäni järjestäjät olivat nähneet paljon vaivaa, jotta osallistujat saisivat monipuolisen kuvan kulttuuriperinnön säilyttämisestä ja perinteiden jatkamisesta. Viimeisenä konferenssipäivänä saimme nauttia kansantanssiryhmä Ladon esityksestä. Täytyy tunnustaa, että en ole mikään suuri kansantanssin ja –musiikin ystävä, mutta Ladon lähes 40 ammattimaista tanssijaa, soittajaa ja laulajaa tekivät suuren vaikutuksen. Etenkin moniääniseen lauluun oli saatu melkoinen voima ja tunne. Omakohtainen tuntuma perinteisiin tansseihin saatiin retkipäivien yhteydessä Picánissa. Centre for Intangible Heritage of Istria tarjosi mahdollisuuden tutustua, 5 minuutin pikaopastuksen jälkeen, omin jaloin paikalliseen perinteeseen. Aika harva jätti tilaisuutta käyttämättä.